

LLETRES NUEVES

Les fuercies de la naturaleza

El primer día que Ricardo pisó'l quartu d'aséu nun podía barruntar que munchos años dempués el so fíu Enriquitín, más nomáu col nomatu «Saltasucos», sentaría nel sillón de cueru negro como xefe d'esplotación del pozu mineru.

Xorreció Ricardo, esmirriáu y llarguiletu como una vara d'ablanu, nuna casería onde nun abondaba'l ganáu nin les tierres podíen dar de comer a toos.

Igual que ficieren n'otres dómines los sos hermanos, baxó a la villa como un escolín más. Ellí'l maestru enseñó-y otra forma de ver la vida y, de sutrucu, como si se quitara les llagañes qu'atapecíen los sos güeyos infantiles, vio que toles coses que lu arrodian teníen otu valor.

Ellí descubrió que les vaques daben lleche porque mazcaben ensin priesa otra vegada la yerba que tragan primero, por eso son tan llistes, pescuden día y nueche porque dan munches vueltes a los asuntos na so testuz. Aseguraba'l maestru que, de xuru, son unes filósofes estoiques, como'l cordobés Séneca, que dicía que too nesti mundu sigue les lleis constantes que tienen les fuercies de la naturaleza.

Pero pocu tiempu-y duró aquella vida tan regalada d'escolín. Na época de la yerba necesítábase manes qu'empuñaren con enerxía la gadaña. Y dempués de la siega vieno la época de les mazanes y les castañes... fasta que se dio cuenta que'l prestosu deprendizaxe teóricu yá s'acabare pa él.

Yera l'entamu d'otu deprendizaxe, el que la vida amuesa, dexa ver, pero nun esplica nada.

Fízose mayor llandando'l ganáu pel monte, pero naide-y dixo por qué les cabres esguilen a lo cimero y más pindio, y por qué les oveyes recuerren la mesma sienda unes en tres otres.

El pasu de los años nun-y valió pa muncho, porque naide compartía los sos sentimientos nin les sos preocupaciones, polo que-y entró una seña de cuando yera neñu. Esto fi-

zo que tomase la determinación de marchar del pueblu pa dir a trabayar a otru llugar con otros mires.

Una mañana na que tovía nun entamaba a aclarar la lluz matutina, salió de la so casa dempués de despidise de los sos hermanos y de los sos padres. Dende detrás la muria del corrapín prometió que volvería enantes de lo qu'ellos pensaben.

Con un fardel llixeru foi hasta la villa onde'l coche de llinia lu llevaría a otros tierres. Travesó montes per golipos y foces empinaos, con un nublu atrapazao qu'atapecía'l día. Asina foi cómo llegó a Trubia, con una debilidá que cuásique-y saca les tripes pela boca. Equí esperó al mistu que lu llevaría entovía más lloñe.

Cuando l'uniformáu factor, cola so gorra tan tiesa, xipló con enerxía al maquinista paeció-y a Ricardo tar n'otru mundu mui distintu. Foi entós cuando les bieles chirriantes y brillosos ficieron que'l tren se moviera con un temblú cargáu d'una fumareda blancucio como la nieve acabante cayer.

Diba nun vagón de madera con xente asemeyao a él, pero nes sos cares había un asomu de murnia que-y atristayó la sangre. El golíu de la carboniella qu'entraba pel ventanu intensificó la so sensación de ser un probetayu güérfanu. Taba peor qu'un xatu perdú y prindáu na braña.

El tren avanzaba bufando como una pareya de gües fungones, pero'l paisaxe camudaba mui poco, detrás d'un valle había otru mui asemeyáu. Anque pronto entamó a ver unos montucos negros y ensin yerba, que los sos collacios del vagón llamaben escombreres. A la so solombra xorrecén dalgunes cases coles pites pintes alrededor escarbando nel suelu negru. La xente del llugar tamién tenía una pinta rara, pola vistimienta y pol color de les sos cares, toes tisnaes de negru, pero alvirtió con sorpresa que los sos collacios del tren llevaben el mesmu color, y diose cuenta qu'él mesmu tenía la ropa manchao col negru que dexa'l fumu de la llocomotora. Sintió pena pola camisa blanca que planchara so madre unes hores enantes con gran procuru. Un regalu pal recuerdu. Foi equí onde se decató a les clares, ensin dulda nenguna, qu'acababa d'entrar de cabeza nel mundu mineru, ensin falta de baxase del vagón, ensin baxar pela caña'l pozu fasta la rampla.

Na cantina de la estación enteróse de dalgunes cases onde podía quedase de posaderu. Convidó a unes pintes a los que-y dieron la información y encaminóse p'allá. Nel camín pa dir a la casa topóse con grupos d'homes que portaben la ferramienta minera cola mesma naturalidá como quien lleva'l cachabu de camín pa la cuadra.

La patrona yera una muyer xoven que quedara viuda de bien tiempu porque'l so home

morriera nun derrabe na capa «Ancha». Tenía cinco posaderos y mangoniábalos pela casa cola mesma facilidá que lo facía colos sartenes y los cacíos na cocina.

Pela tarde faló col capataz y al otru día, con nueche ciega tovía, entró nel quartu d'aséu. Entalló'l cascu negru na so cabeza gayaspera y unes botes de goma, tamién negres, nos pies. Colgó la llámpara al llombu, del otru colgó la bota del vinu y la fardela con un cachu de pan negro y un torrendu rustíu. Les manes llibres taben pa entamar a manexar la pala d'una forma amañosa na rampla como guah.e. La xornada caminó cafiante, ensin fin. Dio tira, rampló carbón y tuvo'l primer contactu col martiellu.

Munches hores dempués, cuando salió del llentu y estrechu furacu, taba tan negru que l'espeyu del quartu d'aséu reflexó un cocu que los que mete medrana a los neños malos, con unos güeyos mui grandes y blancos. Dempués de la ducha punxo la camisa blanca que-y regalara so ma y que col tiempu diba a significar l'entamu del día baxo'l sol. El pasu xustu detrás yera parar nel chigre del carbayéu pa tomar unos culinos de sidra, eso que llimpia'l gargüelu de les nates de carbón. Cola camisa blanca, la llinia los güeyos emporcada de carbón y el corazón frayáu pola tristura, Ricardo entonó una vaqueirada que subió, como'l grisú fuxidizo, fasta llenar el chigre d'un golor d'alcordanza d'otres tierres, una señardá abondu negra.

Equí falábase del trabayu y trabayábase a embute, más que na mina. Fasta los más xostrones picaben con tantu remangu como los mineros de primera.

Cuando tamién taba caliente'l dineru nel bolsu, cola proba yá escorada, tomaba otra derrota pa terminar embarrancando en dalgún taburdiu de pendexones, eses que son capaces de calentar los corazones de los que tán ensin compañía. Ellí quedaba varáu, enterráu ente'l suave y caldu sable del playón solitariu, fasta que la xuba de la fría marea matutina lu volvía a reflotar.

Asina pasó les selmanes y los meses del primer añu.

Los domingos aprovechaba pa tar na cama fasta que canta'l gochu, y pela tarde Ricardo salía de casa mudáu y llimpiu como un xacintu. Na sala de fiestes amosaba les sos habilidaes nel baille, y dalguna vegada atrevíase a posar el deséu en dalgún llabiu encarnáu, fasta qu'un sofocante domingu de branu, cuando la fuercia del sol yá cai —frayáu de tantu esfuerciu—, entamó a cortexar con una rapaza flaca como una xilimbra. Quedó engatusáu del so xeitu gayasperu y de los sos güeyos, nos que podía ver con una claridá nidia'l cielu azuláu de la so neñez.

Na seronda recibieron la bendición del cura, y esa mesma nueche usaron per primera ve-

gada la casa d'arriendu, a la vera'l regatu. Tenía una güerta pa semar pataques, berces y dalgo más. Per ellí lladraba munches vegaes un cuzubeyu bezanu, y un par de pites pintes escarbaben pel prau nietu.

Nel branu siguiente nació Enriquitín, un neñu claváu a so ma. D'ella recibió tolo que pue dase nesta vida.

Ricardo, como les oveyes, camudó de casa pero non de costumes. Tolos díes diba de la mina al chigre pa dormir en casa con un pedazu nueche. Col pasu'l tiempu diose cuenta que taba fartucu de conocencia, pero güérfanu d'ilusiones.

Yera dau a repetir los vezos, como les vaques, eses que'l maestru-y dixera que mazcaben otra vegada la yerba que tragaron enantes, porque no fondero Ricardo — seña dosu del fueu llariego — yera un filósofu estoicu, como Séneca, que dicía que too nesti mundu sigue les lleis constantes que tienen les fuerces de la naturaleza* .

ARMANDO MURIAS IBIAS

* Esti rellatu ganó'l 2^u premiu del III Concursu Lliterariu pa testos n'asturianu y en castellanu del Conceyu de Corvera na so edición del añu 2008.